

Юрій Мефодійович Ковальчук,

кандидат психологічних наук,
провідний науковий співробітник
відділу діагностики обдарованості
Інституту обдарованої дитини НАПН України,
м. Київ, Україна

 <https://orcid.org/0000-0001-6686-3579>

УДК 159.9.07

DOI [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-4\(83\)-14-19](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-4(83)-14-19)

ОСОБИСТІСНІ ЧИННИКИ ЖИТТЄВОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ: АСПЕКТИ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ НОРМИ ТА ПАТОЛОГІЇ

(частина 2; початок у попередньому номері видання – № 3 (82) 2021 року)

Анотація.

У статті наведено концептуальний аналіз феномена самовизначення як провідного чинника реалізації життєвого проєкту. Зміст концепції становлять такі основні тези.

Функціональне призначення самовизначення полягає в забезпеченні самостійності життя, що є провідною умовою реалізації його природного призначення, – життєвого проєкту. Самовизначення є втіленням функціональної необхідності та «права» будь-якого суб'єкта проєкту життя на самостійність у вирішенні стратегічних і ситуативних завдань його існування.

Чинником виникнення потреби в самовизначенні є аморфність і невизначеність життєвої ситуації. Самовизначення як специфічну форму активності людини утворюють акти, які вона здійснює для того, щоб визначитись стосовно себе: подолати хаос невизначеності в собі і впорядкувати себе засобами самовизначення. Психологічною запорукою цієї активності є така властивість людини, як нетолерантність до невизначеності. Спонування до подолання невизначеності та психологічні способи його задоволення – механізми, що сформувалися еволюційно. Механізм самовизначення серед них належить до категорії фундаментальних.

Самовизначення передбачає орієнтацію на власні еталони й індикатори оцінки результативності руху життя та дистанціювання від еталонів й індикаторів інших його чинників, оскільки лише власні критерії й показники є найбільш точними в силу їх природної високої чутливості до автентичності станів їх власника та носія.

Самовизначення – процес, що відбувається на свідомому, підсвідомому та безсвідомому рівнях особистісного функціонування.

Самість людини – це система психіки, що забезпечує процес самовизначення і досягнення стану самовизначеності. Це зумовлено її функціональним призначенням, що полягає в забезпеченні психологічної саморегуляції як універсального процесу, що охоплює всі види, форми та рівні життєдіяльності індивіда. Самовизначення належить до провідних функцій системи самості.

Ядром самості є генофеном автентичності. Генофеном автентичності виконує функцію особистісного генетичного чинника цілісності життя і автентичності його руху як процесу втілення його проєкту. Завдання генофенома автентичності полягає в тому, щоб у відповідності до властивого йому програмним алгоритмом утримувати в концентрованій стиснутій формі й унікальній конфігурації всі системотвірні складники та якісні характеристики життя, виконувати на цій основі роль генетичного чинника цілісності життя й автентичності його руху як процесу втілення його проєкту.

Ключові слова: самість; самовизначення; проєкт життя; автономія життя; нетолерантність до невизначеності; генофеном автентичності.

Самовизначення як спонування і акт пошуку, що започатковує та вибудовує пошуковий асоціативний ланцюг, формується у відповідь на виникнення в житті індивіда суперечності між потребою здійснення життєвого руху з метою втілення елементів проєкту життя і відсутністю знання про те, у якому напрямку рухатися та яким чином здійснювати рух. За змістом такий вид екзистенційних супереч-

ностей пов'язаний із психологічним виміром організації й управління рухом свого життя, яке є рухом за своєю сутністю, рухом, що не переривається і не припиняється ні на мить. Це відбувається незалежно від суб'єктивного ставлення і переживань людини, і складає сенс протиріччя, що ставить людину в позицію необхідності робити втручання у безперервний плін свого життя.

Модель позиції «пливти за течією» є невідповідною такому порядку речей, оскільки це суперечить фундаментальному природному імпульсу та завданню людського індивіда: зберегти себе в плині руху життя і продовжити своє перебування в ньому на максимальний із можливих відрізків часу. Це передбачає наявність більше чи менше розвиненої здатності чинити опір течії життя. Вона забезпечується особистісними здібностями втручання у своє життя.

Ключовою функціональною ланкою дії цього механізму є вибір між видами втручання: використати вже наявні в культурі способи втручання у своє життя, що застосовуються, зокрема і в найближчому оточенні, чи створити, апробувати і застосувати свій власний «авторський» спосіб?

Еволюційно для розв'язання цієї та подібних ситуацій невизначеності розвинулася система механізмів особистісної активності і її утворювальний й функціонально інтеграційний механізм – самовизначення. Задіювання цього механізму для втручання у своє життя набуває характеру вибору між такими його різновидами, як «зробити, як всі» і «зробити по-своєму». У ході розв'язання цієї універсальної дилеми можуть мати місце проста форма самовизначення, коли індивід віддає перевагу одному з цих варіантів, і складна форма, що передбачає поєднання їх елементів. У випадках цієї форми самовизначення, що є найбільш поширеною, застосовується зазвичай поєднання основоположних елементів загальнолюдської культури, етнічно й релігійно своєрідних культур та елементів, що є продуктом творчості самого індивіда. У такому випадку індивід опиняється в ситуації необхідності самовизначення щодо різних варіантів поєднання і задіювання змісту культурних та власних способів вирішення суперечностей на різних рівнях психологічного функціонування, починаючи зі змістового шару колективного безсвідомого та закінчуючи усвідомлюваними культурними змістами.

Це робить процес самовизначення складним і в крайніх варіантах вияву такої складності може бути причиною переживання індивідом відчуття невизначеності, незорієнтованості, безвиході.

Самоневизначеність загальмовує чи блокує спонукальні сили індивіда та може зумовлювати виникнення в нього низки суб'єктивних станів кризового спектру: відчуття хаосу і безвиході, пригніченості, розгубленості, беспорядності, непридатності та непотрібності, самознецінення, втрати відчуття перспективи життя тощо.

Водночас стан невизначеності містить потенціал певних форм негативного спонукування адаптивної спрямованості, що зумовлено особливостями його феноменологічної структури. Негативні стани, які є його складниками, породжують переживання дискомфорту, що яскраво і виразно сигналізує про стан неблагополуччя і спонукає

індивіда позбавитися його, вийти за його межі у площину станів, у яких відкриваються нові особистісні горизонти життєвої перспективи. Негативне спонукування – це еволюційно вироблений механізм другої лінії психологічного захисту. У процесах самовизначення він присутній як спосіб вирішення суперечностей і кризових ситуацій на всіх його етапах і стадіях.

Досягнення стану самовизначеності як результату особистісної активності індивіда вивільняє його спонукальні сили, що знаходить своє вираження у переживанні ним таких станів, як почуття свободи, компетентності щодо ситуації «Я у світі», ентузіазму, підвищеної енергійності, активності, оптимізму.

Існує, таким чином, дві типові можливості життєвої ситуації індивіда: він може бути самовизначеним (зорієтованим щодо більшості параметрів життя у «тут і тепер» вимірі) і самоневизначеним (незорієтованим, завислим у вакуумі визначеності). Для задоволення базової потреби у виживанні та прагнення життя на рівні критеріїв благополуччя індивіду потрібно досягти стану самовизначеності.

Наведений вище аналіз самовизначення надає підстави для його розуміння та трактування як процесу, що відбувається на свідомому, підсвідомому і безсвідомому рівнях особистісного функціонування.

Системою психіки, що забезпечує процес самовизначення і досягнення стану самовизначеності є самість людини. Це зумовлено загальним функціональним призначенням самості як системи психіки. Її призначення полягає у забезпеченні самовизначення – саморегуляції як універсального процесу, що охоплює всі види, форми та рівні життєдіяльності індивіда. Вона – одна із базових систем психіки, що за виміром функціональної каузальності виконує роль первинної системи. Саме самість визначає особливості роботи інших сфер психіки: когнітивної, афективної, спонукальної тощо. Причина її функціонального статусу як первинної інстанції психіки полягає в тому, що ядром самості є неповторна своєрідна сукупність біогенних, психогенних і соціогенних чинників, які утворюють унікальний, лише даному індивіду властивий механізм психічного відображення і саморегуляції. Це механізм рефлексивно-регулятивної активності людського індивіда, що відповідає його глибинній біопсихосоціальной природі, його автентичності. З огляду на ці структурно-функціональні обставини, самість виконує функцію провідного системного чинника процесу самовизначення.

До визначальних функціональних регуляторів у структурі самості, що забезпечують виконання базових завдань життєдіяльності індивіда (збереження, захисту, розвитку і виконання життєвого призначення), належить сукупність імпліцитних

еталонів й індикаторів його функціонування. Вони зосереджені у структурі генофенома автентичності, унаслідок чого він утворює ядро самості. Генофеном автентичності – утворення, що розвивається в результаті складного синтезу елементів колективного та індивідуального безсвідомого, пренатального, перенатального та раннього постнатального досвіду, вроджених конституційних психічних властивостей, а також більш пізнього досвіду адаптації, біологічного дозрівання як процесу розгортання генетичних та епігенетичних програм, соціалізації, успадкування та присвоєння програм культурного функціонування.

Зовнішній контур генофенома автентичності становлять базові життєві налаштування, персоналізовані здібності та аксіологічні утворення.

Аксіологічні утворення – це сукупність конструктів, що виконують роль складових частин процесу розвитку цінності, починаючи з виникнення форм передумови цінності, її зародкових форм і закінчуючи «дорослою» цінністю чи структурно і функціонально зрілою цінністю. Проміжок між зародком цінності та зрілою цінністю заповнені різноманітними формами її дозрівання. Поняття аксіологічних утворень є важливим з огляду на той факт, що цінність не виникає відразу у своїй цілісно розвинутій формі. Вона з'являється в певних первинних формах, що далі проходять шлях розвитку. У ядрі самості – генофеномі автентичності – ми знаходимо швидше зародкові аксіологічні утворення (протоцінності), які, якщо використовувати метафору грибів, більшою мірою нагадують грибницю, ніж дозрілі гриби. Важливо враховувати, що утворення цінності – це процес із протяжністю значної довжини й історії розвитку, що розпочинається на його ранніх стадіях і триває протягом всього періоду особистісного становлення індивіда. Часто свідомо чи несвідомо виникнення цінності зараховують до періоду завершення вікової зрілості та переходу до дорослості, коли вони виразно декларуються і коли індивід розпочинає і веде боротьбу за визнання своїх цінностей та їх впровадження в практику свого життя.

Утворення, що становлять зовнішній шар контуру генофенома автентичності розвиваються з коренів складників його внутрішнього шару. Їх роль виконують еталони й індикатори життєвого функціонування, що становлять сукупність змістових орієнтаційних конструктів, які є генетичними віддзеркаленнями симбіозу елементів біопсихосоціального пласту еволюції. Вони утворюють механізм синкретичного відображення автентичності життєвого функціонування індивіда.

До внутрішнього шару генофенома автентичності, окрім еталонів й індикаторів автентичності життєвого функціонування, належать також конструкти, доречними термінами для

назви яких, на нашу думку, можуть бути категорії адаптера досвіду еталонно-ціннісних переживань і регулятора персоналізації здібностей.

Провідною функцією адаптера досвіду еталонно-ціннісних переживань є переробка інформації, що утворюється внаслідок когнітивного і чуттєво-емоційного відображення пренатального, перенатального, раннього постнатального і пізніших стадій адаптації індивіда. В адаптері досвіду еталонно-ціннісних переживань зароджуються процеси первісних життєвих налаштувань, які є основою розвитку системи пізніших базових життєвих налаштувань, і системи цінностей, що локалізовані в зовнішньому шарі генофенома автентичності.

Регулятор персоналізації здібностей виконує в структурі генофенома автентичності низку важливих особистісних функцій, до яких зараховують: пізнання та ідентифікація здібностей як інструментів своїх внутрішніх функціональних фізіологічних і психологічних ресурсів; аналіз життєвого досвіду з позиції оцінки ефективності дій індивіда в ситуаціях необхідності вирішення його життєвих проблем із допомогою застосування здібностей; відбір тих здібностей, які виявилися ефективними, функціональними; ідентифікація функціональних здібностей як таких, що належать індивіду, є його власністю, яку він присвоює собі на правах власника; ідентифікація себе з функціональними здібностями як ресурсами, що відображають його особистісну сутність.

Двоєдиний процес ідентифікації здібностей із собою і себе зі своїми здібностями утворюють замкнене коло самоідентифікації за параметром продуктивності здібностей, яке є ознакою завершення процесу їх персоналізації. Персоналізовані здібності, таким чином, здібності, ідентифіковані індивідом як його власні сили, що є, поряд із частинами його тіла і психіки, складниками його сутності, його самого, утворюючими його сили, які він може вільно використовувати, якими він може розпоряджатися на власний розсуд кожного разу у будь-яку мить для самоутвердження як дієздатного в усіх необхідних аспектах суб'єкта власного буття і буття світу. Основу буття індивіда і буття світу, що можливі як природна реальність лише як єдине цілісне явище, утворює базована на використанні персоналізованих здібностей людського індивіда його життєдіяльність як постійна особистісна активність, яка спрямована на підтримання і творення світового порядку.

У процесі розвитку системи здібностей індивіда мають місце не лише акти їх особистісного наближення, присвоєння, тобто персоналізації, а й дії їх відчуження, деперсоналізації. Емпіричний аналіз процесу надає можливість виокремити декілька найбільш поширених видів деперсоналізації здібностей: заперечення наявності здібностей через досвід неефективних дій, для виконання

яких дані здібності були потрібні (мені слон на вухо наступив); гальмування розвитку і застоювання здібностей через високий ступінь вираженості мотивації соціофобічної спрямованості (страх негативної оцінки вияву здібностей, надмірна особистісна тривожність, невпевненість, занепокоєння можливими негативними соціальними наслідками вираження своїх здібностей); загальна особистісна схильність до самознецінення (я – бездарний); блокування виявлення, розвитку і застосування здібностей через присутність у структурі самості вираженої тенденції до самообмеження або соціальної залежності, що виявляється в делегуванні відповідальності за розвиток своїх здібностей на осіб, від яких індивід залежний (батьки, подружжя, педагоги, опікуни розвитку здібностей тощо); відтермінування розвитку здібностей (варіант стратегії відтермінованого життя) через ілюзії, когнітивні спотворення тощо, джерелом яких є загальний екзистенційний інфантилізм, безвідповідальність, особистісні розлади.

Система життєвих налаштувань індивіда відіграє роль пріоритетної орієнтаційно-спонукальної інстанції. Це зумовлено тією обставиною, що вона еволюційно й онтогенетично є більш раннім процесом і утворенням, а в силу цього задіюється спонтанно в автоматичному режимі, що зменшує або й нівелює в таких спонуканнях роль свідомості. Люди базових життєвих налаштувань керуються у своїй поведінці саме цими налаштуваннями. Їх часто класифікують як людей емоцій, що є невірним, бо в ланцюгу спонукань емоції є останньою інстанцією перед вчинком. Їй передують низка більш глибоких і більш ранніх процесів, передовсім процесів налаштування. Це пояснює психологічні причини того, чому людина як істота, що належить до виду *Homo sapiens* (людина *Розумна*), у значному відсотку життєвих ситуацій керується не розумом, не раціональними спонуканнями, а ірраціональними мотивами та відповідно вдається до ірраціональної поведінки, феномен якої ще у XIX ст. описав Ф. Лебон. Першою серед причин ірраціональної поведінки людини є те, що вона схильна більше довіряти своїм глибинним життєвим налаштуванням, і в ситуаціях вибору з сукупності спонукань, що чинять на неї тиск у цей момент, віддавати перевагу саме цим налаштуванням. Це впливає з того, що система налаштувань безпосередньо віддзеркалює досвід пристосування індивіда, з усіма його адаптивними і дезадаптивними подіями, особливостями і наслідками, і, сформувавшись, відіграє роль базових орієнтаційних та спонукальних механізмів його поведінки, що задіюються поза полем функціональної компетентності розуму і свідомості. Компоненти розумної, раціональної регуляції вмикаються зазвичай після виникнення і розгортання в процес

орієнтаційно-спонукального збудження, активovanого життєвим налаштуванням, що відповідає особливостям ситуації, для виконання функції операційного забезпечення його втілення у поведінкові акти.

Система еталонів й індикаторів автентичності життєвого функціонування, життєві налаштування, аксіологічні утворення і персоналізовані здібності – основні орієнтаційні чинники процесу самовизначення.

Регуляційний вплив еталонів й індикаторів автентичності життєвого функціонування виявляється в тому, що в разі відповідності функціонування індивіда цим еталонам актуалізуються показники, що сигналізують про функціональну відповідність, що переживається як стан благополуччя (функціональний стан радості, впевненості, здоров'я, оптимістичних налаштувань та очікувань); у разі невідповідності виникають показники функціональних відхилень, одним із різновидів яких є такий показник, як тілесний і душевний біль, тяжкі переживання, призначення яких полягає в тому, щоб повідомити індивіду про наявність у процесі його функціонування порушень (почуття неблагополуччя, дискомфорту, ознаки розладу тощо).

Така роль еталонів й індикаторів автентичності функціонування індивіда визначає не лише їх місце в структурі генофенома автентичності, а й специфіку їх структурно-функціонального призначення і роботи: вони відіграють роль ядра генофенома автентичності та виконують роботу у режимі, що властивий ядру будь-якого утворення: імпліцитного порядку. Це спричиняється до того, що система еталонів й індикаторів автентичності функціонування індивіда є важкодоступною не лише для агентів зовнішнього її розпізнавання і розробників необхідних для цього діагностичних інструментів, а й для їх усвідомлення і лексичної ідентифікації самими їх власниками – носіями. Ці обставини зумовлюють необхідність вироблення відповідних підходів до ідентифікації еталонів й індикаторів функціонування індивіда. Одним із таких підходів може бути підхід непрямой опосередкованої ідентифікації. Його сутність полягає в здійсненні опосередкованого розпізнавання імпліцитних процесів і змістів через виявлення більш доступних змістових компонентів генофенома автентичності, роль яких виконують насамперед життєві налаштування, персоналізовані здібності й аксіологічні утворення. Це робить виконання завдання ідентифікації регуляторних процесів і змістів генофенома автентичності реальним і значною мірою достовірним, оскільки між системою еталонів й індикаторів автентичності життєвого функціонування та життєвими налаштуваннями, аксіологічними утвореннями і персоналізованими здібностями існують істотні змістові та функціональні зв'язки.

Підхід непрямой опосередкованої ідентифікації відкриває можливість включення в структуру моделі діагностики будь-якого виду самовизначення такого її компоненту, як діагностика налаштувань, здібностей і цінностей індивіда. Опосередкований аналіз глибинних внутрішньопсихічних механізмів і чинників здійснення самовизначення, що становлять сукупність його безсвідомих форм, відкриває можливість їх виокремлення та опису і розроблення на цій основі їх зрозумілої структурно-функціональної моделі.

Безсвідомі форми особистісних чинників самовизначення чинять значний вплив на його процес і результати. Це впливає зі структурно-функціональних їхніх особливостей. Питома вага безсвідомих форм особистісних чинників у структурі самовизначення залежить від виду (суб'єктного чи об'єктного) самовизначення, що свідомо чи несвідомо застосовується індивідом. Чим більше виражені в цьому процесі елементи суб'єктного підходу, тим більший вплив на процес чинять глибинні безсвідомі його форми. Це насамперед зумовлено двома обставинами: тим, що елементи суб'єктного підходу тісно пов'язані з найбільш глибокими структурами самості, її ядром, роль якого виконує генофеном автентичності; а також тим, що індивіди, які тяжіють до застосування суб'єктного підходу в самовизначенні, зазвичай відзначаються схильністю прислухатися до себе, до свого «внутрішнього голосу», тобто сигналів генофенома автентичності, і віддавати перевагу знакам, які він подає. Унаслідок цього суб'єктні налаштування забезпечують форми та рівні самовизначення, які найбільшою мірою відповідають параметрам генофенома автентичності, сутнісним природним особливостям індивідуальності людини як структури, що виражає її неповторність.

Чим більше виражений об'єктний підхід, тим більше місця у процесі займають свідомі особистісні чинники самовизначення, у яких питома вага соціокультурних форм, що локалізовані в межах свідомого і підсвідомого рівнів функціонування, є значною. Це закономірно, бо вони є результатом впливу на індивіда культури і актуального соціального середовища, орієнтири яких (уявлення, стереотипи, традиції, цінності, вимоги, що відображають наявні суспільні виклики тощо) використовуються як критерії поведінки в ситуації самовизначення. З огляду на ці обставини, об'єктний підхід може не відповідати імперативам генофенома автентичності, або ж відповідати меншою мірою в порівнянні з суб'єктним підходом. Застосування об'єктного підходу зорієнтовує переважно не на зміст конструктивів генофенома автентичності (еталони й індикатори автентичності життєвого функціонування, життєві налаштування, персо-

налізовані здібності, цінності індивіда), як має місце, коли застосовується суб'єктний підхід, а на зовнішні чинники й орієнтири, які вони трансклюють. Ці чинники й орієнтири, у разі некритичного їх прийняття і підпорядкування їм, змінюють статус індивіда, часто непомітно для нього, із суб'єкта самовизначення на його об'єкт. У результаті відбувається внутрішньо-особистісна зміна орієнтації: замість орієнтації на систему еталонів генофенома автентичності індивід починає орієнтуватися на систему соціокультурних еталонів і використовувати їх критерії поведінки в ситуації самовизначення, не звертаючи увагу на сигнали першої з них, або ж ігноруючи їх. Оскільки соціокультурні еталони зазвичай є поверхневими у порівнянні з вимірами самості і, як наслідок, відчуженими тією чи іншою мірою від особистісних параметрів функціонування індивіда, зокрема його базових життєвих налаштувань, то самовизначення втрачає якості процесу, що відповідають критеріям автентичності.

Трансформація, у результаті якої відбувається таке заміщення вектора самовизначення, створює абсурдну ситуацію, оскільки полярно суперечить самій сутності процесу, яку виражає ключове поняття у його назві: «самовизначення». Вона породжує значну кількість суперечностей, невідповідностей, помилок, колізій і конфліктів, що мають місце в процесі самовизначення і поведінки індивіда.

Наявність подібних феноменів підкреслює актуальність підходу непрямой опосередкованої ідентифікації еталонів й індикаторів автентичності функціонування індивіда чи спільноти, а отже, глибинних і найбільш інформативних змістових елементів особистісних чинників самовизначення. Це створює передумови для усвідомлення важливості вирішення завдання ідентифікації регуляційних конструктивів генофенома автентичності індивіда попри його значну теоретичну та практичну складність.

Використані літературні джерела

1. Анастаси А. Дифференциальная психология. Индивидуальные и групповые различия в поведении: учеб. пособие / А. Анастаси; пер. с англ. – М. : Апрель Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. – 752 с.
2. Боришевський М. Й. Дорога до себе: Від основ суб'єктності до вершин духовності: монографія / М. Й. Боришевський. – Київ : Академвидав, 2010. – 416 с. – (Серія «Монограф»).
3. Манегетти А. Проект «человек» / А. Манегетти. – БФ «Онтопсихология», 2010. – 384 с.
4. Ясперс К. Психология світоглядів / К. Ясперс. – Київ : Юніверс, 2009. – 464 с.
5. Юнг К. Г. Проблемы души нашего времени: пер. с нем. / К. Г. Юнг. – М. : Прогрес, 1993. – 336 с.

References

1. Anastazi, A. (2001). *Differencial'naya psihologiya. Individual'nye i gruppovye razlichiya v povedenii [Differential psychology. Individual and group differences in behavior]*. Moscow, 752 p. [in Russian].
2. Boryshevskiy, M. Y. (2010). *Doroha do sebe: Vid osnov subiektnosti do vershyn dukhovnosti [The road to yourself: From the basics of subjectivity to the peaks of spirituality]*. Kyiv, 416 p. [in Ukrainian].
3. Manegetti, A. (2010). *Proekt «chelovek» [Project "man"]*. Moscow, 384 p. [in Russian].
4. Yaspers, K. (2009). *Psykhologiiia svitohliadiv [Psychology of worldviews]*. Kyiv, 464 p. [in Ukrainian].
5. Yung, K. G. (1993). *Problemy dushi nashego vremeni [Problems of the soul of our time]*. Moscow, 336 p. [in Russian].

Kovalchuk Yurii, Candidate of Psychological Sciences, Leading Researcher of Giftedness Diagnostics Department of Institute of Gifted Children of NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

PERSONALITY FACTORS OF VITAL SELF-DETERMINATION: ASPECTS OF FUNCTIONAL NORM AND PATHOLOGY (part 2)

Summary.

The article presents a conceptual analysis of the phenomenon of self-determination as a leading factor in implementation of a life project. The content of the concept consists of the following main theses.

The functional purpose of self-determination is to ensure the autonomy of life, which is the leading condition for the realization of its natural purpose – a life project. Self-determination is the embodiment of the functional necessity and “right” of any subject of the project of life to autonomy in solving strategic and situational problems of its existence. The factor of the need for self-determination is the amorphousness and uncertainty of the life situation. Self-determination as a specific form of human activity is formed by the

acts that it performs in order to determine himself: to overcome the chaos of uncertainty in himself and to organize himself by means of self-determination. The psychological guarantee of this activity is such a human trait as intolerance to uncertainty. Motivation to overcome uncertainty and psychological ways to satisfy it – mechanisms that have evolved. The mechanism of self-determination among them is fundamental.

Self-determination involves focusing on one's own standards and indicators for assessing the effectiveness of life and distancing oneself from standards and indicators of other factors, because only one's own criteria and indicators are the most adequate and accurate due to their natural high sensitivity to the authenticity of their owner and carrier.

Self-determination is a process that takes place on the conscious, subconscious and unconscious levels of personal functioning.

The system of the psyche that provides the process of self-determination and achieving a state of self-determination is the human self. This is due to its functional purpose, which is to ensure psychological self-regulation as a universal process, covering all types, forms and levels of life of the individual. Self-determination is one of the leading functions of the self system.

The core of the self is the genophenom of authenticity. The genophenom of authenticity performs the function of a personal genetic factor of the integrity of life and the authenticity of its movement as a process of realization of its project.

The task of the genophenom of authenticity is to keep all system-forming components and qualitative characteristics of life in a concentrated compressed form and unique configuration in accordance with its inherent software algorithm and to play the role of genetic factor of life integrity and authenticity of its movement as a process of its project.

Keywords: self; self-determination; freedom; life project; autonomy of life; intolerance to uncertainty; genophenom of authenticity.